

Лещук Н.В.*, Орленко Н.С., Душар М. Б.

*Український інститут експертизи сортів рослин,
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна*

**e-mail: nadiya1511@ukr.net*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТИ РОСЛИН В ПОЛЬЩІ, РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ І УКРАЇНІ

Тенденцією останніх років стало значне розширення та посилення біологічних інновацій в сільському господарстві, на які поширюється захист інтелектуальної власності на рівні держави. Аналіз інституціональної історії та порядку оформлення прав інтелектуальної власності на сорти рослин в Польщі, Республіці Білорусь та Україні свідчать про наявність спільних рис у сфері законодавчого та нормативно-правового забезпечення, у поєднанні з національними особливостями.

У всіх перерахованих країнах однаково визначено правовий статус власності на сорт рослин, тобто реєстр сортів рослин є державним офіційним документом. Так, в Україні він має назву «Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні». Цей документ містить перелік сортів рослин, які перебувають в комерційному обігу та поширені на території України в усіх зонах вирощування: степовій, лісостеповій та поліській.

В Республіці Білорусь такий документ має схожу назву – «Державний реєстр сортів» і являє собою єдиний банк даних про сорти рослин, що створені у сільськогосподарському виробництві та провідних державних дослідницьких установах, а також допущені для виробництва, реалізації та використання їх насіння на території країни. Державний реєстр сортів Республіки Білорусь формується відповідно до номенклатури таксономічних одиниць у кожній області. Польський національний перелік сортів також є офіційним документом, що містить сорти рослин для таких груп культур: сільськогосподарські, овочеві та фруктові. Його назва – «Перелік сортів рослин, насіння яких має право на виробництво і маркетинг в Польщі». Цей документ також містить додаток, у якому наведено сорти сільськогосподарських і овочевих культур, що поширені на території Європейського Союзу.

В Україні на законодавчому рівні визначено повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин. Це Компетентний орган. Установа, що виконує функції Компетентного органу визначається підзаконними актами. На Компетентний орган покладено функції уповноваженого експертного

органу щодо взаємодії із заявниками, авторами, представниками, володільцями патентів та підтримувачами сорту.

Донедавна Компетентним органом у сфері охорони прав на сорти рослин в Україні було Міністерство аграрної політики та продовольства України, функції якого передано Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. А державну науково-технічну експертизу сортів рослин здійснює Український інститут експертизи сортів рослин – експертний заклад, який проводить комплекс польових та лабораторних досліджень.

У Республіці Білорусь реєстр сортів веде установа «Державна інспекція з випробування та охорони сортів рослин». У Польщі реєстрацію нових сортів рослин здійснює державна установа «Research Centre for Cultivar Testing (COBORU)». Відмітимо, що в Україні та Республіці Білорусь Державний реєстр окремим документом, а в Польщі щорічно публікують такі документи: Польський Національний перелік сортів сільськогосподарських рослин, Польський Національний перелік сортів овочевих рослин; Польський Національний перелік сортів плодових рослин та Реєстр CPVO. Загальний каталог сортів упорядковується на основі цих національних каталогів.

Правові відносини в сфері охорони прав на сорти рослин в Україні регулюються такими законодавчими та підзаконними актами: Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»; Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2018 року № 774 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні». В Республіці Білорусь – це Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 05.09.2006 года № 1135 «Положение о порядке проведения государственного испытания сортов, порядке включения сортов в государственный реестр сортов, исключения их из этого реестра и порядке его ведения». В Польщі правові відносини у даній сфері регулюють такі законодавчі акти:

- The Decree of the Minister of Agriculture and Rural Development of December 21, 2010 on conferment of the statute on The Research Centre for Cultivar Testing (OJ No 254 item 1708),

- The Decree of the Minister of Agriculture and Rural Development of December 24, 2010 on remuneration rules of The Research Centre for Cultivar Testing employees and on granting other work-related benefits (OJ No 257 item 1739, OJ of 2016 item 775),

- The Decree of the Minister of Agriculture and Rural Development of November 7, 2011 on way of determining of The Research Centre for Cultivar Testing financial resources surplus (OJ No 257 item 1542)

Попри спільні риси, окремо слід відмітити існування відмінностей між правами інтелектуальної власності, структурою ринку та ціновою політикою сільськогосподарських ресурсів в цих країнах.
УДК 631.526:581.4(477+061.1ЄС)